

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет історії, права і публічного управління

Кафедра всесвітньої історії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи

доц. Гусев С.О.

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

Педагогічної асистентської практики

підготовки доктора філософії

галузі знань 03 Гуманітарні науки

спеціальності 032 - Історія та археологія

Освітньо-наукова програма «історія та археологія»

Факультет історії, права і публічного управління

Вінниця-2021 рік

Робоча програма з «Педагогічної асистентської практики» для підготовки доктора філософії зі спеціальності 032 - історія та археологія.
Мова навчання - українська 30 серпня 2021 р. - 12 с.

Розробник: Мельничук О.А., д. і. н., професор

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії
Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Завідувач кафедри всесвітньої історії
30 серпня 2021 року

проф. Мельничук О. А.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної комісії факультету історії, права і публічного управління

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.

Голова
30 серпня 2021 р.

доц. Гребеньова В.О.

1. Опис навчальної дисципліни

Педагогічна асистентська практика є невід'ємною складовою підготовки доктора філософії, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 032 – Історія та археологія, освітньо-наукової програми – «історія та археологія».

Педагогічна асистентська практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним з етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії до науково-педагогічної діяльності, який має за мету сформувати професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти майбутніми спеціалістами істориками.

Практика забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх викладачів з їх практичною педагогічною діяльністю в умовах вищих навчальних закладів, сприяє формуванню творчого відношення до педагогічної діяльності, визначає ступінь його практичної підготовки та рівень педагогічної майстерності. Крім того, сприяє закріпленню психолого-педагогічних та методичних знань з дидактики вищої школи, теорії виховання, загальної, вікової та педагогічної психології та інших фахових дисциплін.

Педагогічна асистентська практика проходить на базі кафедр історії та культури України і всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Проходження практики передбачено на другому році навчання (3 семестр), упродовж 5 тижнів, загальним обсягом 5 кредитів ЄКТС (150 годин). Форми підсумкового контролю: залік.

2. Мета, завдання практики, компетентності та результати навчання

2.1. Основною метою педагогічної асистентської практики аспірантів є формування системи компетентностей майбутніх науково-педагогічних працівників, здатних здійснювати аналітичне осмислення стану та перспектив розвитку сфери освіти спеціальності 032 Історія та археологія, створювати та впроваджувати новий зміст освіти та новітні методики (технології) навчання.

2.2. Основними завданнями педагогічної асистентської практики є:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі за освітньо-науковою програмою підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії спеціальності 032 Історія та археологія;
- набуття досвіду проведення всіх форм організації освітнього процесу і видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- поглиблення та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики;
- інтеграції науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів;
- розвитку професійно-педагогічних здібностей на основі досвіду практики.

Додатковими завданнями педагогічної асистентської практики є:

- отримання уявлень про діяльність кафедри на посаді науково-педагогічного працівника у період проходження практики;
- впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес;
- формування умінь моніторингових досліджень у галузі освіти;

- стимулювання самовдосконалення майбутніх фахівців.

2.3. Компетентності (формуванню яких сприяє педагогічна практика)

1.3.1. Загальні компетентності: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність генерувати нові ідеї (креативність).

1.3.2. Фахові компетентності: Здатність застосовувати інформаційні, телекомунікаційні, інноваційні технології, сучасні електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, педагогічній та навчальній діяльності; здатність усно, письмово і візуально презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами, добре розуміти іноземні наукові тексти за напрямом історичних досліджень; здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті; здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності; Здатність демонструвати системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір

При проведенні різних форм роботи під час педагогічної асистентської практики в аспірантів формуються наступні компетентності:

у навчальній роботі

- Здатність до проведення різних форм організації освітнього процесу за спеціальністю 032 Історія та археології (навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів);
- Здатність до організації і проведення різних видів навчальних занять за спеціальністю 032 Історія та археологія (лекцій; практичних та індивідуальних занять; консультацій).

у методичній роботі

- Здатність до педагогічного аналізу проведення різних форм організації освітнього процесу та різних видів навчальних занять;
- Здатність до розробки навчально-методичного забезпечення різних форм організації освітнього процесу за спеціальністю 032 Історія та археологія;
- Здатність до використання сучасних освітніх технологій при проведенні різних видів навчальних занять за спеціальністю 032 Історія та археологія.

у науковій роботі

- Поглиблення знань із спеціальності 032 Історія та археологія;
- Набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження;
- Здатність до застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності з історії та археології.

в організаційній роботі

- Здатність здійснювати різні види педагогічної комунікації, вибирати і конструювати зміст, форми, методи і засоби виховної, позааудиторної, профорієнтаційної роботи тощо.
- Здатність до здійснення неформальної освіти зі здобувачами вищої освіти, формування у них мотивації та умінь.

2.4. Програмні результати навчання

У результаті проходження практики, аспіранти, відповідно до освітньо-наукової програми із спеціальності 032 Історія та археологія, повинні:

- Глибоко розуміти загальні принципи та методи гуманітарних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері історії та у викладацькій практиці (ПРН 02);
- Вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, теоретичні та прикладні проблеми історичної науки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних фахових виданнях та реалізовувати в історичних проектах (ПРН 06);
- Застосовувати сучасні інструменти, інформаційні та телекомунікаційні технології пошуку, оброблення та аналізу історичних джерел (ПРН 07);
- Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити сформоване та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми історичних наук з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, культурних, етнічних та правових аспектів (ПРН 08).
- Використовувати теоретичні досягнення історії, психології та педагогіки, їх принципи і положення в науково-педагогічній діяльності (ПРН 12).

Після проходження практики аспіранти мають знати:

- основні форми організації і основи планування освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- дидактичні принципи проведення всіх видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- документи, що регламентують і відображують зміст освіти у вищій школі;
- сучасні форми і методи здійснення освітнього процесу, сформованого на формування компетентностей здобувачів вищої освіти;
- форми і методи контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- види навчально-методичного забезпечення освітнього процесу і вимоги до них;
- форми і методи виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

Після проходження практики аспіранти мають уміти:

- визначати мету і завдання різних видів навчальних занять, добирати відповідний зміст, форми, методи і засоби освітньої взаємодії зі здобувачами вищої освіти за спеціальністю 032 Історія та археологія;
- застосовувати різні форми і методи освітньої взаємодії, враховуючи специфіку спеціальності і рівень освіти;
- застосовувати сучасні освітні технології, зокрема, інформаційно-комунікаційні та інтерактивні;
- розробляти навчально-методичні матеріали до курсу, що викладається;
- здійснювати контроль знань і умінь здобувачів вищої освіти;
- організовувати різні форми виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

3. Організація проведення практики

3.1. Згідно з навчальним планом Університету педагогічна асистентська практика проводиться для аспірантів другого року навчання. Обсяг практики становить 5 кредитів ЄКТС (150 год.).

3.2. Педагогічну асистентську практику аспіранти проходять після вивчення навчальної дисципліни «Професійно-педагогічна компетентність викладача ЗВО».

3.3. Проведення педагогічної асистентської практики передбачає три етапи:

- початковий (орієнтовний обсяг становить не менше 1 кредиту ЄКТС);
- основний (орієнтовний обсяг становить не менше 3 кредитів ЄКТС);
- заключний (орієнтовний обсяг становить не менше 1 кредиту ЄКТС).

3.3.1. На початковому етапі практикант має: з'ясувати функції, мету, завдання практики; скласти індивідуальний план проходження практики; ознайомитися з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри, нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу в Університеті; відвідати заняття провідних викладачів кафедри і факультету.

3.3.2. На основному етапі практики практикант має :

- укласти розгорнуті план-конспекти занять, обговорити їх з науковим керівником/керівником практики від кафедри;
- підготувати необхідні методичні та дидактичні матеріали, технології для проведення занять;
- провести на належному науково-методичному рівні заняття згідно індивідуального плану;
- організувати та провести для студентів захід виховного (позааудиторного, профорієнтаційного) спрямування, засідання наукового гуртка/проблемної групи;
- взяти участь у засіданнях кафедри, наукових семінарах (конференціях).

2.3.3. На заключному етапі практикант має:

- підготувати звітні матеріали за підсумками проходження практики і надати керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;
- захистити результати практики у встановленому порядку.

3.4. Організатором та базою проходження практики є кафедра, за якою закріплений аспірант.

3.5. Для аспірантів, зарахованих з посад науково-педагогічних працівників, які мають педагогічний стаж, або які поєднують навчання з науково-педагогічною діяльністю, практика рішенням кафедри може бути скорочена або перезарахована (за умови надання позитивної характеристики з місця роботи).

3.6. Загальне керівництво педагогічною асистентською практикою аспіранта покладено на завідувача кафедри, за якою закріплений аспірант.

3.7. Керівник практики від факультету узгоджує організаційні питання проведення практики з кафедрами, готує наказ про проведення педагогічної асистентської практики аспірантів.

3.8. Безпосереднє керівництво педагогічною асистентською практикою, науково-методичне консультування та контроль за проходженням практики аспіранта здійснює науковий керівник/керівник практики від кафедри, який:

- добирає тематику занять та академічні групи для проведення педагогічної практики;
- надає методичну допомогу практиканту у плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контролює роботу аспіранта, відвідує його заняття та інші види роботи зі студентами, здійснює заходи щодо усунення недоліків у організації практики;
- оцінює роботу аспіранта і готує відгук про його роботу під час проходження практики.

3.9. Науково-педагогічне і методичне консультування аспіранта під час проходження педагогічної асистентської практики здійснює консультант від кафедри педагогіки, який консультує аспіранта:

- з питань навчально-методичного забезпечення проведення залікових занять, зокрема, використання сучасних освітніх технологій;
- з питань підготовки і проведення заходу виховного (профорієнтаційного) спрямування, позааудиторного заняття зі студентами або учнями;
- з питань оформлення документації.

4. Зміст практики

4.1. Зміст педагогічної асистентської практики аспірантів узгоджений з напрямками діяльності науково-педагогічних працівників: навчальною, методичною, науковою і організаційною.

4.2. *Навчальна робота аспірантів-практикантів включає:*

- підготовку та проведення на належному рівні не менше трьох лекцій у присутності керівника практики;
- підготовку та проведення на належному рівні не менше трьох практичних занять у присутності керівника практики;
- підбір і використання сучасних наочних матеріалів в процесі проведення занять (презентації, відеофільми, віртуальні екскурсії, віртуальні лабораторні роботи тощо);
- розробку і використання на заняттях інтерактивних форм роботи зі студентами, інших технологій навчання.

4.3. *Методична робота аспірантів-практикантів включає:*

- ознайомлення з організацією навчальної та методичної роботи кафедри та факультету;
- ознайомлення з освітньою програмою та робочим навчальним планом спеціальності;
- ознайомлення з навчально-методичним комплексом дисципліни (навчальна програма дисципліни, робоча програма навчальної дисципліни, теми і плани лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, завдання для самостійної роботи, засоби контролю знань (для поточного і підсумкового контролю));

- ознайомлення з матеріалами методичного забезпечення вивчення навчальної дисципліни (підручники, навчальні посібники, тексти лекцій);
- інструктивно-методичні матеріали до практичних занять, самостійної роботи);
- ознайомлення з тематикою курсових та кваліфікаційних робіт, інструктивно-методичними матеріалами до їх виконання і захисту;
- відвідування занять (лекцій, практичних, індивідуальних занять) провідних фахівців кафедри та факультету, інших аспірантів та їх педагогічний аналіз;
- підбір і підготовку наочного матеріалу (презентацій, таблиць, малюнків, схем, препаратів, карток тощо);
- розробку завдань для поточного контролю знань студентів (тестів, запитань з повною відповіддю тощо);
- участь у методичній роботі кафедри;
- участь у вебінарах, скайп-конференціях, інтернет-конференціях освітнього спрямування за допомогою мережі Інтернет.

4.4. *Науково-педагогічна робота аспірантів-практикантів включає такі види діяльності (вибір узгоджується з керівником практики):*

- участь у роботі кафедри;
- участь у проведенні наукових семінарів, конференцій кафедри, факультету, Університету;
- участь у залученні студентів до наукової роботи, підготовці та проведенні засідання студентського наукового гуртка/товариства/проблемної групи, конкурсу студентських наукових робіт;
- проведення моніторингового дослідження освітньої тематики.

4.5. *Організаційна робота аспірантів-практикантів включає (один захід за вибором аспіранта):*

- знайомство з системою виховної роботи Університету і факультету; проведення виховного заходу зі студентами академгрупи. Тематика виховних заходів узгоджується із планом виховної роботи кураторів академгруп відповідних кафедр;
- розробку змісту і проведення тематичних екскурсій для студентів у музеях Університету;
- підготовку і проведення профорієнтаційного заходу згідно плану роботи кафедри (факультету);
- підготовку і проведення зі студентами заходу культурно-спортивного спрямування згідно плану роботи факультету.

5. Форми та методи контролю. Підведення підсумків практики

5.1. До захисту практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії подаються наступні документи:

1. Індивідуальний план проходження практики.
2. Відгук-характеристика керівника практики.

3. Портфоліо з матеріалами щодо виконання всіх завдань практики (у паперовому вигляді):

- Звіт про підсумки практики, що містить виклад проведеної під час практики роботи, зокрема: перелік проведених навчальних занять, методичної роботи, виховних (позааудиторних, профорієнтаційних) заходів практиканта, перелік відвіданих занять, тощо.
- Розроблені плани-конспекти відкритих залікових занять (не менше однієї лекції, одного практичного заняття).
- Аналіз одного з відвіданих занять викладачів або інших аспірантів (лекції, практичного, семінарського, лабораторного заняття).
- Підготовлені дидактичні матеріали, наочні засоби навчання (презентації), матеріали, що ілюструють використання інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій під час проведення занять (кількість, назва, теми).
- План-конспект виховного (позааудиторного, профорієнтаційного) заходу/засідання наукового гуртка/проблемної групи, що провів аспірант.

5.2. Документація подається керівнику практики в строки згідно з затвердженим планом роботи.

5.3. До захисту практики допускаються здобувані вищої освіти ступеня доктора філософії, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених Програмою.

5.4. Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів, а також висновків, які відображені у відгуку-характеристиці керівника практики.

5.5. Підсумковий контроль з педагогічної асистентської практики відбувається у формі диференційованого заліку. При визначенні підсумкової оцінки враховуються результати оцінювання з усіх видів робіт (навчальної, методичної, організаційної), передбачених програмою практики.

6. Критерії оцінювання роботи аспірантів-практикантів

I. Рівень науково-методичної підготовки:

- рівень фахових знань і методики викладання фахових дисциплін;
- знання теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів у закладі вищої освіти;
- знання нормативно-правової та службової документації, уміння працювати з науковими першоджерелами для вирішення завдань практики;

- обґрунтованість планування видів навчальних занять: усвідомлення освітніх цілей і завдань; доцільність змісту, форм і методів роботи зі студентами; творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій;
- оформлення методичних розробок занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог;
- уміння цілеспрямовано спостерігати та аналізувати різні форми навчально-виховної роботи зі студентами;
- ґрунтовність самоаналізу (власної педагогічної діяльності) та аналізу роботи колег.

II. Рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якості викладацько-педагогічної діяльності аспіранта-практиканта:

- відповідність лекційних, практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних занять сучасним дидактичним вимогам до навчальних занять у закладах вищої освіти;
- володіння методикою організації та проведення різних видів діяльності зі студентами;
- ефективність застосування та творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій;
- якість підготовки, організації і проведення заходу виховного (профорієнтаційного) спрямування.

Оцінка за шкалами ECTS, стобаловою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень здобувача
А 90-100 балів ВІДМІННО	– всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння аспіранта застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння проводити лекційні та практичні заняття із застосуванням інноваційних технологій педагогічної діяльності, будувати стосунки зі студентами та викладачами. Також продемонстровано активність та ініціативність у підготовці та проведенні занять зі студентами. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.	ВИСОКИЙ
В 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ	- завдання виконано правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння аспіранта застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння проводити лекційні та практичні заняття, але заняття шаблонні, не виявлено творчого, індивідуального підходу. Виявлено вміння встановлювати контакт зі студентами та викладачами. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.	ВИСОКИЙ
С 75-79 балів ДОБРЕ	– завдання практики виконано, але не є повним, в ході виконання завдань, зокрема підготовка до занять, допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити лекційні та практичні заняття, але заняття шаблонні. Звітну документацію оформлено згідно вимог.	ДОСТАТНИЙ

D 60-74 балів ЗАДОВІЛЬНО	– завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація є недооформленою або оформлена з помилками.	ЗАДОВІЛЬНИЙ
E 50-59 балів ДОСТАТНЬО	– завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документацію оформлено неповно, з помилками.	НИЗЬКИЙ
F _x 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬНО	– завдання не виконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної діяльності. Звітну документацію оформлено з помилками.	НЕЗАДОВІЛЬНО
F 0-34 балів НЕПРИЙНЯТО	– завдання не виконані. Не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної діяльності. Звітну документацію не оформлено.	

7. Рекомендована література

Основна:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник. К.:Либідь, 1998. 560 с.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. К.: Знання, 2005. 486 с.
3. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи. К.: Логос, 2019. 215 с.
4. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. К.: НПУ, 2018. 267 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.

Додаткова:

1. Біляковська О.О., Мицишин І.Я., Цюра С.Б. Дидактика вищої школи: навч.посібн. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 360 с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 384 с.
3. Левітас Л., Салата О. Методика викладання історії: посібник учителя. Х. : Вид. група «Основа», 2006. 96 с.
4. Левченко Т.І. Європейська освіта: конвергенція та дивергенція. Вінниця, 2007. 231 с.
5. Лекції з педагогіки вищої школи / За ред. В. І. Лозової. Харків:ОВС, 2006. 496 с.

6. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібн. К.:Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
7. Освітні технології: навч.-метод, посіб. / за заг. ред. О.М. Пехоти. К.: А.С.К., 2001. 256 с.
8. Педагогіка вищої школи / за ред. З.Н. Курлянд. К.: Знання, 2005. 399 с.
9. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: підручник. 3-є вид. К.:Каравела, 2019. 360 с.
10. Трайнев В.А. Дистанционное обучение и его развитие (Обобщение методологии и практики использования) / под общ. ред. В.А. Трайнева. М.: Дашков и К., 2008. 293 с.
11. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: навч. посібн. для студ. вищ. пед. закладів освіти. Тернопіль, 2005. 450 с.
12. Хуторской А. В. Звристическое обучение. Теория, методология, практика. М.: Международная педагогическая академия, 1988. 266 с.
13. Чернілевський Д.В., Томчук М.І. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн. Вінниця: Вінн. соц.-екон. ін.-тут Ун-ту "Україна", 2006. 402 с.

Інформаційні ресурси:

1. Презентації з історії України <http://teachua.com/ist-ukr>
2. Презентації з всесвітньої сторії <http://teachua.com/add/vses-ist>
3. Національний проект "Відкритий світ" http://www.ow.org.ua/0_pp/
4. Всеукраїнська асоціація викладачів історії та суспільних дисциплін "Нова доба" <http://prev.novadoba.org.ua>
5. Колекція відеоуроків <http://interneturok.ru/ua>